

Geachte wethouders jeugd,

Graag vragen we uw aandacht voor het volgende:

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor alle vormen van jeugdhulp en daarmee zijn ze ook verantwoordelijk voor de kwaliteit van de uitvoering van jeugdhulp. Een aantal kwaliteitseisen is wettelijk vastgelegd¹ om zo de veiligheid, gezondheid en rechtspositie van kinderen beter te beschermen. En ook dat gemeenten hiervoor verantwoordelijk zijn, is wettelijk bepaald. Hoe de gemeenten hieraan invulling geven, is redelijk vormvrij.

Het is van groot belang dat u als bestuurder in uw beleid zowel financieel als inhoudelijk condities schept zodat de professionals werkzaam in jeugdhulp en jeugdbescherming ruimte hebben voor het doorontwikkelen van hun vakmanschap en een belangrijke basis kunnen leggen voor de beoogde transformatie. Dat vraagt ook om een goed samenspel met alle betrokken partijen.

De evaluatie van de Jeugdwet en de rapporten van de Inspectie laten zien dat kwaliteit, en daarbinnen vakmanschap van professionals, nog een belangrijk aandachtspunt is. Gemeenten geven nog onvoldoende invulling aan hun verantwoordelijkheid. In deze brief agenderen de vertegenwoordigers van het [Programma Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming \(PPJ&J\)](#) en het ondersteuningsteam Zorglandschap Jeugd wat nodig is om kwaliteit te bevorderen, met name vanuit het perspectief van professionalisering en vakmanschap. We focussen daarbij op de rol van gemeenten.

In deze brief komt achtereenvolgens aan de orde:

- Gemeenten zijn een belangrijke partner in het realiseren van kwaliteit
- Kwaliteit is schaars en kost geld
- Zorglandschap en PPJ&J leveren concrete handvatten en krijgen een vervolg in de regio's
- Invulling geven aan een effectief samenspel: je kan het niet alleen
- Een tweetal misvattingen over geregistreerde professionals

Hartekreet

Professionals zijn een belangrijke sleutel voor het slagen van de beoogde verandering (transformatie) maar dat kunnen ze niet in hun eentje. Gemeenten, aanbieders en (vertegenwoordigers van) jeugdigen samen spelen hierbij een cruciale rol. Er is veel informatie voorhanden om in de praktijk echt invulling te geven aan **ruimte voor de professional en een leven lang leren**. De opbrengst van PPJ&J biedt een waardevolle basis voor de lerende omgeving in de jeugdregio's.

¹ Norm van de verantwoorde werktoedeling (art. 4.1.1 Jw), verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (art. 4.1.7 Jw))

Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming

Kwaliteit en professionalisering komen steeds hoger op de politiek-bestuurlijke agenda van gemeenten. Het vraagt dat u als bestuurder de juiste condities weet te creëren om het benodigde samenspel vorm te geven en het *beter* te gaan doen met de professionalisering. In vervolg op PPJ&J wordt gewerkt aan een platform verbonden aan het programma Zorg voor de Jeugd dat ondersteuning kan blijven bieden aan gemeenten bij de professionaliseringsopgaven.

Namens Programma Professionalisering Jeugdhulp & Jeugdbescherming²

Marco Florijn (voorzitter)

Monique Peltenburg (vertegenwoordiger gemeenten)

Namens Zorglandschap Jeugd

Jan Menting (ambassadeur)

² De stuurgroep Programma Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming is een samenspel van Marco Florijn (onafhankelijk voorzitter PPJ&J), René Immers (MBO Raad), Gon Mevis (Sociaal Werk Nederland), Mariëlle Ploumen (GGZ Nederland), José Schilderincx (VGN), Monique Peltenburg (Netwerk Directeuren Sociaal Domein en ondersteuningsteam Zorglandschap), Lies Schilder (BPSW), Marthijn Laterveer (LOC), Michèle Garnier (Vereniging Hogescholen), Ellen Loykens (SKJ, waarnemend toehoorder), Kees Reedijk (Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, waarnemend toehoorder), Atty Bruins (Ministerie VWS, waarnemend toehoorder), Wim Gorissen (Nederlands Jeugdinstituut, lid programmamanagement), Anouk Op het Veld, (adviesbureau AEF, programmamanager).

Gemeenten zijn een belangrijke partner in het realiseren van kwaliteit

Professionals in de jeugdhulp spelen een cruciale rol om de beoogde verandering met elkaar en met de jeugdigen (en hun naasten), te realiseren. Echter professionals kunnen dit niet in hun eentje. Zij zijn afhankelijk van de ruimte en ondersteuning die ze krijgen voor deskundigheidsbevordering, reflectie en vakmanschap. Daarin hebben gemeenten, ook in het samenspel met de aanbieders, een belangrijke rol.

Gemeenten hebben verschillende rollen in het jeugdstelsel: opdrachtgever, regisseur en/of (in sommige gemeenten) werkgever. Daarmee hebben zij ook op verschillende manieren invloed op professionalisering. Denk daarbij aan de inrichting van de lokale sociale infrastructuur, (kwaliteits)eisen aan aanbieders en aan de tariefstelling. Als gemeenten ook de rol van werkgever vervullen, hebben ze bovendien vanuit die rol de verantwoordelijkheid voor het vakmanschap van hun eigen personeel. Gemeenten bepalen mede de condities waarin professionals werken en ruimte krijgen om zich te ontwikkelen:

- Gemeente kan vakmanschap bevorderen door expliciet aan de aanbieder in de **contractering** condities en kwaliteitseisen te stellen t.a.v. ruimte voor reflectie en deskundigheidsbevordering, waarover een aanbieder op passende wijze verantwoording moet afleggen (aandachtspunt: administratielasten).
- Inrichten van de lokale sociale infrastructuur (wijk/jeugdteams) en daarmee ook de **toegang**. Daarmee wordt duidelijk wat er van professionals wordt verwacht. In hun expertise, werkzaamheden, maar ook het samenspel met alle partners in de wijk.
- Gemeente als **regisseur en daarmee een belangrijke rol in de vormgeving van het zorglandschap**, waardoor duidelijk wordt welke samenwerkingspartners nodig zijn voor de juiste expertise op het juiste moment
- Gemeente als **financier** door in de tarifiering ruimte te creëren voor reflectie en deskundigheidsbevordering.
- Gemeente als **werkgever** waardoor de gemeente verantwoordelijk is voor het toepassen van de *norm van de verantwoorde werktoedeling* en moet zorgen voor de juiste professionals op de juiste plek

Het verbeteren van de kwaliteit van jeugdhulp is een van de belangrijkste opgaven voor iedereen die een verantwoordelijkheid heeft in dit stelsel. Daarbij is kwaliteit een breed begrip, dat bestaat uit verschillende elementen, zoals het versterken van de jeugdige en zijn naasten, het bevorderen van professionalisering en vakmanschap, het vergroten van effectiviteit (beter benutten van evidence based interventies) en efficiency en het beter organiseren van de hulp, ondersteuning en zorg³. *Deze elementen staan niet op zichzelf en kunnen we alleen slagen als we intensiever met elkaar samenwerken en oog hebben voor elkaars omstandigheden en behoeftigheden.*

³ Factsheet Kwaliteitseisen jeugdhulpaanbieders en gemeenten zoals gesteld in de Jeugdwet, VNG, Juni 2014

Kwaliteit is schaars en kost geld

In de huidige situatie is er veel meer vraag naar dan aanbod van goede professionals met de juiste kennis en expertise. De **druk op de huidige capaciteit neemt toe**. Dat komt door de nieuwe eisen in de jeugdwet, mondigere cliënten, hoog ziekteverzuim, grote doorstroom, beperkte instroom, waardoor meer werk door minder professionals gedaan moet worden. Daarnaast is er sprake van diversiteit aan problematiek, waardoor er hogere eisen worden gesteld aan de kennis, expertise en vaardigheden van de professional. Kortom transformatie stelt hoge eisen aan professionals terwijl de arbeidsmarkt krap is. Dit maakt duidelijk dat professionalisering een zaak is van een goed samenspel tussen gemeenten, aanbieders (werkgevers) en professionals.

Voor aanbieders geldt dat zij verantwoordelijk zijn om het beschikbare arbeidspotentieel te **faciliteren** in deskundigheidsbevordering en reflectie. Dat vraagt ruimte voor niet-cliëntgebonden tijd én een gezamenlijke perceptie van gemeenten en aanbieders over wat kwaliteit is. Ook zullen werkgevers moeten investeren in professionals die nu nog niet kunnen voldoen aan de eisen die vanuit de wet worden gesteld (bijvoorbeeld via EVC-procedure of aanvullende scholingseisen). De huidige financiële tegemoetkomingen uit landelijke programma's als PPJ&J zijn niet voldoende.

Voor gemeenten geldt dat zij in hun **tariefstelling en verantwoordingseisen** rekening moeten houden met de kosten die aanbieders maken om ruimte te bieden voor professionals. Het devies van een leven lang leren geldt voor **alle professionals** in de jeugdhulp, geregistreerd of niet-geregistreerd.

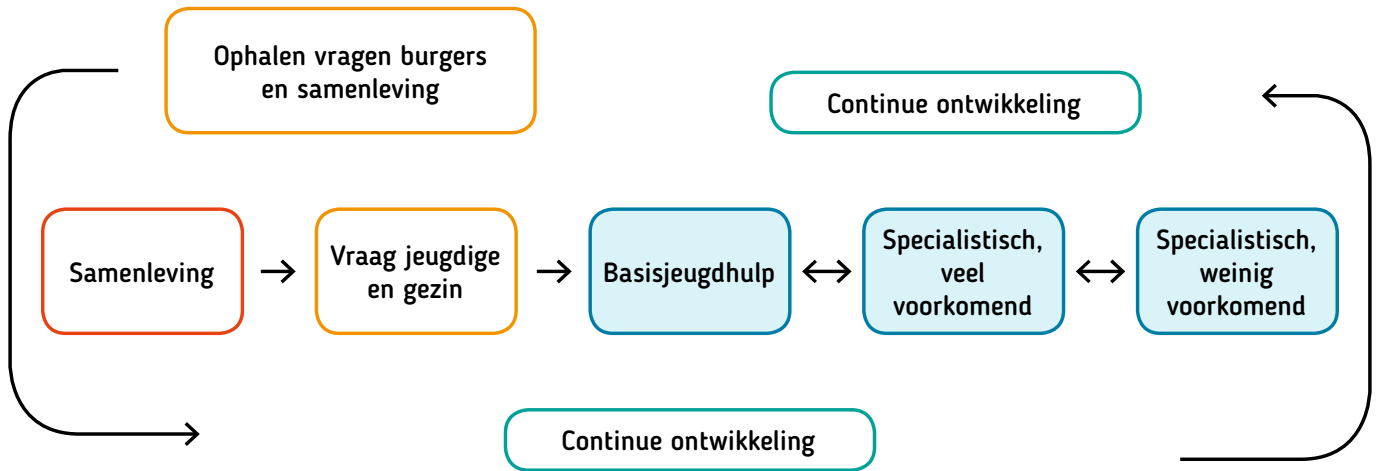
Zorglandschap en PPJ&J leveren concrete handvatten en krijgen een vervolg in de regio's

De afgelopen vier jaren heeft het Programma Professionalisering Jeugdhulp & Jeugdbescherming (PPJ&J) laten zien dat professionals in de jeugdhulp een belangrijke sleutelfunctie hebben voor het slagen van de beoogde verandering (transformatie). In het programma is op verschillende manieren ontwikkeld en geleerd wat er nodig is voor professionals om de benodigde verandering te realiseren. PPJ&J heeft een rijke en concrete opbrengst opgeleverd, variërend van een professioneel statuut, competentieprofiel en registratie-eisen tot waardevolle elementen uit de lerende uitvoeringspraktijk om in de eigen gemeenten en in samenwerking met aanbieders **echt** invulling te geven aan het bevorderen van vakmanschap en het creëren van beroepstrots. De opbrengst is via verschillende kanalen beschikbaar (zie [professionalisering jeugdhulp](#) en de app PJJ voor Apple en Android) en zal gepresenteerd worden in een aantal **regiobijeenkomsten** waarvoor u van harte bent uitgenodigd (opgeven via [regiobijeenkomsten](#)).

PPJ&J was gericht op alle professionals in de jeugdhulp, maar met bijzondere aandacht voor de HBO-professional, die sinds de Jeugdwet in 2015 werkzaam is als jeugd- en gezinsprofessional, en daarvoor moet voldoen aan een aantal (her)nieuw(d)e kwaliteitseisen. Het programma stopt per 1 januari 2019. Naast PPJ&J heeft Zorglandschap Jeugd de afgelopen jaren onder meer het belang van een leven lang leren voor alle professionals werkzaam in de jeugdhulp geagendeerd. Daarbij ligt de focus op professionals die al (jaren) werken in de sector, maar te weinig tijd en ruimte krijgen voor na- en bijscholing, die noodzakelijk is om te kunnen voldoen aan de eisen van de wet.

Beide invalshoeken – vakmanschap en professionalisering van de nieuwe én reeds werkzame professionals in de jeugdhulp en jeugdbescherming – krijgen een vervolg in het Programma Zorg voor de Jeugd, actielijn 6. Het ondersteuningsteam Zorglandschap zal hierin een belangrijke rol (blijven) spelen.

Het wordt nu tijd om er voor te zorgen dat dit in de **jeugdregio's** ook daadwerkelijk wordt toegepast en gemeenten in de wijze waarop ze sturen op kwaliteit ook oog hebben voor de ontwikkeling van vakmanschap en professionalisering. Zowel in PPJ&J (zie [ontwikkelagenda](#)) als in het Zorglandschap Jeugd (zie [passende zorg](#)) staat het leren in regio's centraal en krijgt ook de komende periode in het programma Zorg voor de Jeugd meer aandacht. In het programma Zorg voor de Jeugd is ervoor gekozen om een van de actielijnen te wijden aan vakmanschap. Een van de manieren om hieraan invulling te geven is middels het **inrichten van een lerende omgeving in de jeugdregio's**. Reflecteren, monitoren en evalueren zijn daarin noodzakelijke werkwijzen. Het gaat om *samen leren hoe de zorg voor de jeugd beter kan en daar dan ook naar handelen*. Er is continu ontwikkeling van het zorglandschap nodig, waarbij het uitwisselen van kennis en ervaring om van elkaar en andere jeugdregio's, organisaties en professionals centraal staan. Onderstaand dynamisch model is daarbij een handige leidraad.

Dit model is opgenomen in de [Handreiking Passende Zorg van de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd](#).

Invulling geven aan een effectief samenspel: je kan het niet alleen

Een van de thema's tijdens de regiobijeenkomsten dit najaar is het effectieve samenspel tussen gemeenten, aanbieders, professionals en jeugdigen om vakmanschap en professionalisering te bevorderen en daar ook echt samen voor te gaan staan. In een bijeenkomst in het voorjaar zijn door directeuren sociaal domein, aanbieders en vertegenwoordigers van professionals en cliënten **waarden (ankerpunten)** geformuleerd die richting geven aan dit samenspel.

Het gesprek over deze waarden gaf richting aan wat er van elkaar wordt verwacht en leverde ook veel energie op om daaraan **concreet invulling** te geven. Het helpt als gemeenten en aanbieders vragen stellen over kwaliteit. Aan zichzelf én aan elkaar. Het gaat daarbij om samenwerking tussen verschillende lagen, tussen de cliënt en de professional, tussen professionals onderling, tussen verschillende aanbieders en gemeenten. Jeugdregio's worden de komende periode (onder ander door middel van de regiobijeenkomsten) gestimuleerd en ondersteund om een dialoog te starten over deze waarden zodat het belang van professionalisering en vakmanschap een verantwoordelijkheid wordt van meerdere partners.

Een tweetal misvattingen over geregistreerde professionals

In de Jeugdwet is beroepsregistratie geïntroduceerd als een middel om verantwoorde hulp te borgen. In bepaalde situaties of voor bepaalde werkzaamheden moeten professionals op hbo, hbo-plus, wo en wo-plus niveau geregistreerd zijn. **Dat betekent niet dat geregistreerde professionals meer gekwalificeerd zijn dan andere professionals.** De registratie heeft uitsluitend betrekking op bepaalde handelingen in bepaalde omstandigheden. Hieronder schetsen we een aantal aandachtspunten voor gemeenten ten aanzien van registratie en geregistreerde professionals. Voor meer informatie zie de VNG-website [informatie voor gemeenten over beroepsregistratie](#).

Stellingname 1. Sommige gemeenten stellen de eis dat uitsluitend geregistreerde professionals jeugdhulp werkzaamheden mogen uitvoeren.

Er werken heel veel professionals in de jeugdhulp. Met elk hun eigen expertise, kennis, taken en verantwoordelijkheden. Een klein deel hiervan kan en moet zich registreren. Dat zijn de professionals die in bepaalde omstandigheden, bepaalde werkzaamheden uitvoeren en daarvoor HBO (of hoger) zijn opgeleid (of voldoen aan de aanpalende eisen). Een heel groot deel van de professionals kan zich dus niet registreren en hoeft zich ook niet te registreren, maar zijn van net zo'n grote waarde voor de sector als de geregistreerde professionals. Als gemeenten een expliciete registratie-eis stellen aan alle professionals dan stellen zij een onmogelijke vraag, omdat een groot deel zich niet kan registreren en omdat op die manier ook een groot deel van de professionals (onnodig) wordt afgeschreven. Zoals bijvoorbeeld MBO-professionals: zij zijn vaak een cruciale schakel in de sector, maar aan hen worden geen registratie-eisen gesteld. Zie ook de uitwerking hiervan in het **kwaliteitskader**.

Stellingname 2. Als je een geregistreerd professional bent, dan ben je vakbekwaam
Geregistreerd professional zijn betekent dat je aan de eisen voldoet, die gesteld worden bij de registratie. Dat is onder meer dat je een bepaald opleidingsniveau hebt gerealiseerd en dat je bepaalde taken mag uitvoeren. Voldoen aan de eisen betekent niet dat je klaar bent. Ontwikkeling en investeren in vakbekwaamheid blijven een doorlopend aandachtspunt, waarmee jeugdigen en hun naasten vertrouwen krijgen in de professional. Een leven lang leren geldt voor alle professionals.